

DE KUNST

Een Algemeen Geïllustreerd en Artistiek Weekblad
Tooneel, Muziek, Beeldende Kunsten, Letteren, Bouwkunst, Kunstnijverheid, Tentoonstellingen, Kinematografie enz.

ABONNEMENT VOOR NEDERLAND
PER KWARTAAL FRANCO P. POST f 3.00
Bij vooruitbetaling — Losse nummers 25 cent
Voor het Buitenland wordt de prijs met 30
cent per drie maanden verhoogd voor porto

Directeur-Hoofdredacteur: N. H. WOLF
Letterkundig-Redacteur: FRED. v. MONSJOU
Bureau van Redactie en Administratie:
Koninginneweg 219 — Amsterdam — Tel. 27038

ADVERTENTIËN 40 CENT PER REGEL
Bij kontrakt bijzondere voorwaarden
De advertentiën worden geplaatst over vier
— kolommen van tachtig regels —
Proefnummers steeds op aanvraag verkrijgbaar

Nederlandsche Kunstwerken voor Joegoslavië.

Een Geschenk van Nederlandsche Kunstvrienden voor het Prins Paul Museum te Belgrado.

Eenige weken geleden — in de dagbladers heeft men er eene korte mededeeling van kunnen lezen — heeft eene commissie, vertegenwoordigende een aantal Nederlandsche kunstvrienden, een veertigtal schilderijen, aquarellen en teekeningen van Amsterdam naar Belgrado overgebracht, om daar als geschenk van deze vrienden en beschermers der kunst, en ook van eenige kunstenaars, te worden aangeboden aan het volk van Joegoslavië. Deze werken waren bestemd voor het Prins Paul Museum voor Hedendaagsche Kunst, en met medewerking van den directeur van het Museum, den heer M. Kachanine, waren eenige zalen van het museum tot eene eigen Nederlandsche afdeling ingericht.

De aanbidding van dit kostbare geschenk ging met groote plechtigheid gepaard. Het comité, waarvan de voormalige gezant van Joegoslavië te 's Gravenhage, de heer B. Christitch, thans gezant te Athene, eere-voorzitter was, bestond uit de heeren C. D. Merens, konsul-generaal van Joegoslavië te Amsterdam eere-vice-voorzitter; prof. dr. C. B. Tilanus Jr. te Amsterdam, voorzitter; Simon Maris, kunstschilder te Amsterdam, sekretaris; W. H. Haighton, vice-konsul van Joegoslavië te 's Gravenhage, penningmeester; C. W. H. Baard, directeur van het Stedelijk Museum te Amsterdam, H. van Borssum Buisman, conservator van Teyler's Museum te Haarlem, dr. E. H. van Gelder, directeur van den Dienst der Schoone Kunsten der gemeente 's Gravenhage, dr. J. N. J. E. Heerikens Thijssen, lid van de Eerste Kamer der

Aankomst van Z. K. H. Prins Paul van Joegoslavië en Z. K. H. Prins Nikolaas van Griekenland voor het Museum van Moderne Kunst te Belgrado, ter plechtige opening van de zalen voor de Nederlandsche schilderkunst.

Prins Paul (met hoogen hoed, dus rechts op de foto) komt om de openingsrede te houden.
Speciale foto voor De Kunst.

Staten-Generaal en wethouder te Haarlem, Richard Leoni te Amsterdam, J. H. Sauveur,

honorair konsul van Frankrijk te Haarlem, N. A. Scheepens te Amsterdam, Jan Sluijters, kunstschilder, en C. Utermöhlen te Amsterdam, mr. dr. W. M. Westermann te Wassenaar en prof. H. J. Wolter, hoogleeraar aan de Rijksakademie voor Beeldende Kunsten te Amsterdam, leden.

Namens dit comité, dat zich ten doel heeft gesteld: de verbreiding van de kennis der Nederlandsche beeldende kunsten in Joegoslavië, en welks werkzaamheid, tot dat doel, het met de aanbieding dezer veertig werken nog niet als geëindigd beschouwt, had de heer Merens zich naar Belgrado begeven, om namens de schenkers de verzameling aan de vertegenwoordigers van het Joegoslavische volk over te dragen. Twee dagen tevoren was de heer Merens door Z. K. H. Prins Paul, naar wien het Museum voor Moderne Kunst is genoemd, in gehoor ontvangen. De Prins zou ook de plechtigheid met zijne tegenwoordigheid vereeren. Te elf uur, op den dag der opening der Nederlandsche afdeling, kwam Prins Paul, vergezeld van Z. K. H. Prins Nikolaas van Griekenland, in het Museum aan, alwaar ruim driehonderd genoodigden Hoogstderzelver komst verbeidden. Daar waren de Ministers van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, van Buitenlandsche Zaken, van Handel, de Minister van het Koninklijk Hof, de voormalige gezant te 's Gravenhage de heer Christitch, de hofmaarschalk, nagenoeg het geheele corps diplomatique, de burgemeester van Belgrado, tal van hoogleeraren van de universiteit en van de rijksakademie voor beeldende kunsten, nagenoeg allen vergezeld van hunne dames, terwijl ook de kunstwereld, in hare verschillende geledingen, zeer talrijk vertegenwoordigd was.

Per radio werd de inleidende rede verbreid, die konsul-generaal Merens hield namens het comité en waarin hij een kort overzicht gaf van de Nederlandsche beeldende kunst van onzen tijd. De heer Merens, bezigende de Fransche taal, zeide het volgende.

Koninklijke Hoogheid!

Een van die koude herfstavonden, waarop in mijn land de duisternis vroeg invalt en men bij het knappend haardvuur mijmert, wereldbeschouwingen houdt en plannen maakt voor de toekomst...

In de gastvrije ambtswoning van Z.Exc. den heer

G. H. Breitner

Schepen bij Avond

B. Christitch, die zoo waardig uw land bij het onze heeft vertegenwoordigd, was ik te gast en dien avond ging het gesprek over kunst.

Z.Exc. vertelde mij er van, hoe de wereldbrand bij U zooveel had verwoest en hoe men, geheel vervuld van den strijd, zich niet kon wijden aan wat ook buiten dit doel gelegen was.

Toen kwam de overwinning en de rust keerde in uw land terug.

Op dat tijdstip nam Uwe Koninklijke Hoogheid het initiatief tot opbouwen.

De liefde voor het Joegoslavische volk deed in Uw kunstlievend brein het plan rijpen tot het stichten van een museum voor moderne kunst, en met heel Uw energie en kunstzin gaaft U zich voor dit schoone doel.

Ik had goed geluisterd. Ik was Zijne Excellentie

en mevrouw Christitch steeds dankbaar, niet alleen voor hunne charmante gastvrijheid, maar ook voor hunne belangwekkende beschouwingen over Uw land en volk. Ik vroeg hoe het dan wel met de Hollandsche kunst in dit museum gesteld was.

Zijne Excellentie en ik waren het spoedig eens dat een Hollandsche kamer eigenlijk niet aan Uwe schepping mocht ontbreken. En het resultaat, — ... wij zullen het aanstonds aanschouwen.

Toch wensch ik hier nog eens speciaal te onderschrijven dat het initiatief in deze is uitgegaan van den heer minister Christitch. En ik breng hem nu nog dank voor deze mooie gedachte.

Wanneer U nu aanstonds een bescheiden beeld zult krijgen van wat de moderne schilderkunst bij ons vermag, dan wilt U tot deze verzameling denkkelijk een inleiding hebben.

Doch in het algemeen kan eene verzameling kunst eene inleiding ontberen. Kunstwerken, immers, spreken voor zichzelf! Treffen zij niet den beschouwer door hunne hoedanigheden, welke ze tot iets eigens maken, vooral door de schoonheid die de goddelijke gave des kunstenaars hun heeft verleend? De schoonste inleiding nu is niet in staat zoo iets bizonders, zoo iets eigens er aan te geven.

Toch is er bij deze verzameling iets anders. Zij heeft tot taak de gevoelens te vertegenwoordigen, welke er op het gebied der kunst leven in een zeker volk en in een bepaald tijdperk, bij een ander volk. En daárbij zal de beschouwer behoefte gevoelen er méér van te weten, opdat het hem mogelijk zij inderdaad een overzicht te verkrijgen zooals hij zich dit had voorgesteld er te vinden. Des te meer, omdat eene verzameling, zooals hier bijeengebracht, en die uitteraard aan zekere grenzen was gebonden, er geen volmaakt beeld van zou kunnen geven. Vandaar dat ik hier in korte trekken zulk een overzicht wil geven, — doch niet als een compleet beeld van het hedendaagsche kunstleven in Nederland, en ook niet als eene analytische karakteristiek der meesters, die hier door hunne werken vertegenwoordigd zijn. Bizondere

Vincent van Gogh

Schrijvende Man

omstandigheden hebben aan Nederland eene plaats gegeven aan het hoofd der kunst-ontwikkeling in West-Europa reeds in de vijftiende, zestiende en zeventiende eeuw. Van Eyck, Memling, Matsijs Breughel, Rubens en Van Dijck, Frans Hals en Rembrandt, vormen eene reeks beroemde kunstenaars, die hun stempel zetten op hun tijd, vooral wanneer men bedenkt, dat elk dier meesters weer een groep jongere meesters om zich heen had, wier werken evenzoo bewondering en eerbied afdwingen. Vooral Rembrandt, die om meer dan één reden een symbool werd, vertegenwoordigt den roem van zijn land door alle eeuwen heen ... Doch de achttiende eeuw heeft de traditie der Nederlanden niet voortgezet, en de geheele eerste helft der negentiende eeuw is noodig geweest, om — met de algemeene wedergeboorte

van het land op het gebied der ekonomie en politiek — een nieuwe periode van kunstleven in te luiden.

De heer Merens gaf dan een overzicht van het ontstaan der Haagsche school en van de denkebeelden door welke de Haagsche meesters zich lieten beheerschen: het licht, de natuur, de schoonheid van het landschap, atmosfeer. Hij noemde Johannes Bosboom en Jozef Israëls, de drie gebroeders Maris, enz.

Hij vertelde van den Amsterdamschen grootmeester G. H. Breitner, die, evenals de Hagenaars, den invloed van het Fransche impressionisme had ondergaan. En op dezen aansluitende noemde hij W. de Zwart, Fl. Arntzenius, C. Ritsema, Suze Bisschop-Robertson, welke laatste — met haar sombere en zware kleuren — een overgang vormde tot de groep van Vincent van Gogh in zijn Haagschen tijd.

Tegenover de Haagsche impressionisten stelde de heer Merens de kunst van Alibé, die met zijne leerlingen en volgelingen de realistisch-psychologische school vormde, uit welke ook portrettisten als Jan Veth en Haverman zijn voortgekomen. Tholen, met zijne landschappen en waterpartijen, waarin men de Haagsche school nog kan herkennen, sluit zich bij de Amsterdammers aan, tot welken óók gerekend moeten worden: Akkeringa, Lizzy Ansingh, R. S. Bakels, de portretschilder Simon Maris, en de schilder van Oostersche landschappen en figuur-fantazieën Marius Bauer.

Dan komt de groep der schilders die de stilte, de intimiteit, de vreedzaamheid, den droom uitbeelden, zooals Karsen, Voerman, Mankes, Verster, — en de decoratieve groep van Derkinderen, met Dijsselhof en Van Hoytema.

Als bijzondere en belangwekkende persoonlijkheden onder de schilders noemde de heer Merens de Hagenaars Toorop en Van Konijnenburg, waarbij de luminist Hart Nibbrig niet werd vergeten en ook aan Jongkind werd gedacht.

Vervolgens werd de Fransche tijd van Vincent van Gogh in 't kort besproken; kwamen de jongere Amsterdammers ter sprake: Piet van der Hem, H. J. Wolter, mejuffrouw Van Regteren Altena, — Jan Sluijters, Monnickendam, Kees Maks, Van Wijngaardt.

Isaac Israëls

Trommelaarster voor de Tent

Van Leo Gestel en de beide Wiegman's, van Van Rees, Colnot, Troelstra werd verteld, van Schuhmacher en Toon Kelder.

Van al de genoemden zijn hier werken bijeengebracht, — maar de keuze had ook anders kunnen zijn... Dat hangt van de omstandigheden af... Alle te zamen vormen zij eene Hollandsche verzameling kunst, waarvan de eeuwige schoonheid geen grenzen kent en die niet beter gediend zou kunnen worden dan door kunstenaars die, als dezen, zichzelf willen zijn.

Aan het einde zijner rede zeide de heer Merens nog te willen getuigen van de toewijding en den werklust dergenen, die in het comité zitting hadden genomen. En daarbij dacht hij in de eerste plaats

Marius Bauer

Oostersche Ruiter

Willem van Konijnenburg

De Vier Windstreken

aan de adviseerende leden: de directeuren der musea en de schilders, wier namen wij in den aanvang hebben genoemd. Géén moeite was hun te groot, en zonder hen — aldus spreker — had het werk tot niets geleid. „Het zij mij nog veroorloofd, — aldus de eere-vice-voorzitter van het komité, — de stad Belgrado aan de Save de groeten over te brengen van hare oudere zuster aan den Amstel. Ik deel U mede dat ik zoojuist een telegram ontving, meldende dat het den raad der stad Amsterdam heeft willen behagen, het besluit van Burgemeester en Wethouders te bekrachtigen, waarbij onze kollektie zal worden aangevuld met een werk uit de kunstverzamelingen der stad en wel van de hand van Ernst Leyden, voorstellende een der oudste gedeelten onzer mooie veste. Ik zou u willen verzoeken, mijnheer de directeur van dit museum, aan dit werk een eereplaats in de kollektie te willen inruimen.

„Ik dank Uwe Koninklijke Hoogheid dat Zij heden hier heeft willen aanwezig zijn om deze tentoonstelling te openen.

„Ik dank den heer Kachanine, directeur van dit museum, voor de buitengewone zorgen welke hij aan het inrichten van deze tentoonstelling heeft willen besteden en voor de waardige plaats aan onze verzameling ingeruimd.

„En ten slotte spreek ik de hoop uit dat dit ons werk de kennis omtrent de Nederlandsche beeldende kunst in uw land zal helpen verruimen, hetgeen dan gelijktijdig moge leiden tot het nog méér versterken der banden tusschen beide volken en derzulke, die reeds meer dan zeven-en-dertig jaar de familie Merens aan het mooie Yoegoslavië binden.”

De heer Merens verzocht alsnu Prins Paul de tentoonstelling der Nederlandsche kunstwerken te willen openen, die daarbij in de volgende bewoordingen dank bracht aan het komité:

„De groote en edelmoedige gedachte, die uitgelezen smaak, die voorgezeten heeft bij de keuze van deze schilderijen, gaan regelrecht naar het hart en ik kan u verzekeren dat wij nóch het gebaar, nóch de gift zullen vergeten. Gij komt uit een land, hetwelk

Piet Wiegman

Biddende Vrouw

het geboorteland genoemd kan worden van de schilderkunst, waarvan de overlevering ononderbroken heeft geduurd van Van Eijck tot op heden.

„Dit land daarentegen zag zijn kunstbeschaving stollen, vanaf de 15de eeuw, door de wisselvalligheden zijner geschiedenis. De sedert zijne vestiging voortgebrachte en gedurende eeuwen zorgvuldig verzamelde kunstprodukten zijn verspreid en vernietigd gedurende den grooten oorlog. Dit kleine museum, hetwelk slechts twee jaren oud is, is de bescheiden kern van een verzameling, die gij zijt komen verrijken, door er zoo edelmoedig aan bij te dragen. Ontvang de bewogen dankbaarheid van heel een volk.”

Na deze korte toespraak werden de werken door de aanwezigen bezichtigd.

Dank zij de goede zorgen van den heer W. H. Haighton, penningmeester van het comité en vice-konsul van Joegoslavië te 's Gravenhage, is in de Fransche taal een keurige geïllustreerde catalogus verschenen, waarin de heer C. W. H. Baard een voorwoord heeft geschreven en waarin ook het historisch-essentiële van de redevoering van den heer Merens is opgenomen. Aan dezen catalogus ontleenen wij, dat de verzameling bestaat uit de navolgende werken: Joh. E. Akkeringa, Stilleven met vogels; Lizzy Ansingh, Poppen; Floris Arntzenius, Vrouwekop; R. S. Bakels, Visschersvloot in de haven; M. Bauer, Oostersche ruiter; Suze Robertson, Binnenhofje; Corn. Boendermaker, Stilleven van bloemen; H. F. Boot, Stilleven; G. H. Breitner, Schepen bij avond; A. Colnot, Boschweg; Croin, Polderlandschap; D. H. W. Filarski, Dorpsgezicht in Giethoorn; Leo Gestel, Bloeiende boomgaard; Vincent van Gogh, Lezende man; Arnold Gorter, Herfstdag; H. J. Haverman, Portret van Louis Bouwmeester als Voerman Henschel; Piet van der Hem, Staande vrouw; Th. van Hoytema, Hanen; A. G. Hulshoff Pol, Winterlandschap met boerenhofstede; Isaäc Israëls, Trommelaarster voor de tent; prof. J. H. Jurrès, De dood van Joram; Toon Kelder, Jongenskop; W. van Konijnenburg, De vier windstreken; A. L. Koster, Hyacinthenveld; Harry Kuyten, Landschap met boerenhofstede; Ernst Leyden, Het Prinseneiland te Amsterdam; C. J. Maks, Circus; Simon Maris, Damesportret; P. Mondriaan, Kompositie; Otto van Rees, Jong meisje; M. van Regteren Altena, Stilleven (Het Ontbijt); Coba Ritsema, Meisjeskopje; Jan Sluijters, Naakt; W. B. Tholen, Visschersschepen op de Zuiderzee; Jan Toorop, Zeegezicht; Jelle Troelstra, Hangegezicht; Betsy Westendorp-Osieck, Oude gevel; M. Wiegman, Vrouw met rooden omslagdoek; Piet Wiegman, Biddende vrouw; prof. H. J. Wolter, Visschersfamilie; P. van Wijnngaerd, Arums; Willem de Zwart, Koestal.

Verschillende van deze werken zijn door de kunstenaars, andere weer door kunstbeschermers, aan de stad Belgrado geschonken. De heer P. Boendermaker Czn. te Bergen (N.H.) heeft zich in dit opzicht buitengewoon verdienstelijk gemaakt: verscheidene schilderijen uit zijn bekende verzameling schonk hij voor het goede doel. Anderen hebben, door het schenken van zeer aanzienlijke bedragen, het aankopen van belangrijke en representatieve werken mogelijk gemaakt. Zij verdienen daarvoor den dank van allen, die het met de kunst goed

Konsul-generaal C. D. Merens en de directeur van het Museum voor Moderne Kunst te Belgrado, de heer M. Kachanine, in eene der Hollandsche zalen van het Museum.

Men ziet de schilderijen van Isaäc Israëls, Suze Bisschop-Robertson, Marie van Regteren Altena, Marius Bauer en H. F. Boot.

Speciale foto voor De Kunst.

meenen. De regeering van Joegoslavië erkende de verdiensten der schenkers en der comité-leden door te benoemen:

tot groot-officier in de orde van Sint-Sava den heer C. D. Merens, konsul-generaal van Joegoslavië te Amsterdam;

tot commandeur in de orde van Sint-Sava: de heeren C. W. H. Baard, directeur van het Stedelijk Museum te Amsterdam; P. Boendermaker Czn. te Bergen; Simon Maris, schilder, en prof. H. J. Wolter, hoogleeraar aan de Rijksakademie van Beeldende Kunsten te Amsterdam;

tot officier in de orde van Sint-Sava: de heeren H. van Borssum Buisman, conservator der kunstverzamelingen van Teyler's Museum te Haarlem; W. H. Haighton, vice-konsul van Joegoslavië te Den Haag; Richard Leoni; J. H. Sauveur, consulaire agent van Frankrijk te Haarlem; N. A. Scheepens; Jan Sluijters, schilder, en H. Tutein Nolthenius.

Hun allen gunnen wij deze onderscheiding graag. Zij hebben aan Joegoslavië een dienst bewezen, maar zij hebben ook hun eigen land gediend, want door belangstelling te wekken voor de Nederlandsche kunst, hebben zij geholpen den naam van ons land hoog te houden in het buitenland, tot roem en eer ook van de Nederlandsche kunstenaars.

N. H. WOLF

Korte Kroniek van de Week.

Door het uitgebreide artikel over de aan Joegoslavië aangeboden verzameling Nederlandsche kunst, — welk artikel wij reeds eerder hadden willen opnemen, — hebben wij enkele belangrijke gebeurtenissen in het Amsterdamsche kunstleven van de afgelopen week in dit nummer van ons blad niet kunnen bespreken. Daartoe behoort in de eerste plaats het weder optreden van het echtpaar **Vander Lugt Melsert** in de voortreffelijke opvoering van het tooneelspel „De Goede Fee”, j.l. Dinsdagavond in den Stadsschouwburg, voor eene volle zaal en met groot succes. Daartoe behoort de eerste opvoering van het oorspronkelijk Hollandsche tooneelspel „Een goede buur... enz.” van **Joh. Elsensohn** door Het Schouwtooneel en de eerste opvoering van een werk, getiteld „De Wet liegt nooit”, naar het Duitsch bewerkt van **Roland Betsch**, door Boubert's Tooneelgezelschap.

Eene kunstgebeurtenis was óók de eerste uitvoering van een nieuw viool-concert van **dr. Rud. Mengelberg** door **Alexander Schuller**, met het Concertgebouw-orkest, j.l. Donderdag in het Concertgebouw, onder leiding van **dr. Willem Mengelberg**. En zoo is er méér, waarover wij graag deze week hadden willen schrijven, ... doch voor zoover het voor de volgende week nog „aktueel” is, zullen wij daarop in ons volgend nummer terugkomen. Ter aankondiging mogen wij thans wijzen op de muziekavonden in de komende week: met **Titta Ruffo** en... met **Jack Hylton**, — tweeërlei concert, maar elk belangwekkend in zijn soort. Onze lezers zullen daar wel de noodige aandacht aan willen wijden ...!

N.V. Internationale Concertdirectie Ernst Krauss

VRIJDAG 11 DECEMBER 8.15 UUR:
CONCERTGEBOUW - Groote Zaal
Slechts één enkel Concert in Nederland
door den grooten Ital. Bariton

TITTA RUFFO

Kaarten à f 6.-, f 5.-, f 4.-, f 3.-, f 2.-
en f 1.50 pl. r. a/h Concertgebouw en
bij de Muziekhandels.

Het fraaiste Kerstgeschenk...

is altijd nog een **Schwarzwalder**

koekoeksklok

Prachtig mooi en rijk gesneden. Koekoek roept om het kwartier. Een prachtig stuk werk van de beroemde **Schwarzwalder Horlogemakerskunst**. Bij elke klok eene schriftelijke garantie. **Reclameprijs franco huis per rembourss slechts f 5.—.**

Schwarzwalder Horlogehandel en gros

Otto Struve

Kappel (Amt Neustadt/Schwarzwald)

Postbus

(Duitschland)

IMPRESARIO ERNST KRAUSS

DONDERDAG 10 DEC. 8.15 UUR

CONCERTGEBOUW Kleine Zaal

EXPERIMENTEELE VOORDRACHT

FRED

MARION

DE WERELDBEROEMDE HELDERZIEND

Kaarten f 2.—, 1.50 en 1.— alles inbegrepen
dagelijks aan het Concertgebouw en bij de
Muziekhandel.

HOLLANDSCHE SCHOUWBURG

PLANTAGE MIDDENLAAN - TEL. 51594

ELKEN AVOND TE 8.15 UUR

ENSEMBLE BOUBERT DE WET LIEGT NOOIT!!

Blijspel in 4 bedr. van **Roland Betsch**.

Medespelenden:

Hetty Beck, Anton Burgdorffer, Herman
Boubert, Arie Das, G. Dullé, Jan Lemaire,
Jan Seves en Lucas Wensing.